

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
APLINKOS APSAUGOS VALSTYBINĖS KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. IX-1005
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ,
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 (toliau – AAVKĮ) pakeitimo įstatymo projektas (toliau – AAVPI projektas, Projektas) parengtas siekiant užtikrinti veiksmingesnę valstybinę priežiūrą aplinkos apsaugos srityje. Sistemaiškai peržiūrimos šio įstatymo nuostatos, atsižvelgiama į kituose įstatymuose, tai yra, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo (toliau - VAĮ), teisinio reglamentavimo pokyčius. Įstatymas dėstomas nauja redakcija siekiant suderinti teisinio reglamentavimo pokyčius ir įteisinti siekiamybes. Kartu su šiuo projektu teikiami susiję Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 41, 42, 44, 47, 48, 50 straipsnių pakeitimo ir papildymo 48¹ straipsniu įstatymo (toliau - AAĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 251¹, 317, 318, 426, 589, 604 straipsnių pakeitimo ir papildymo 521¹ straipsniu įstatymo (toliau – ANK projektas) projektai siekiant suderinti teisinio reguliavimo nuostatas

AAVPI projektu siekiama:

1) keisti kontrolės aplinkos apsaugos srityje sampratą, prioritetą teikiant konsultavimui, metodinės pagalbos teikimui, švietimui, bendradarbiavimui su asmenimis, o poveikio priemonių taikymą numatyti kaip *ultima ratio* priemonę. Todėl siūloma atsisakyti termino „aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė“, vietoje jo vartoti terminą „aplinkos apsaugos valstybinė priežiūra“;

2) užtikrinti efektyvesnę aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą, be kita ko, stiprinant aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų (toliau - pareigūnai) galias, spartinant aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros procedūras;

3) įtvirtinti papildomas socialines garantijas aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančioms pareigūnams;

4) užtikrinti efektyvesnę aplinkos taršos ir kito neigiamos poveikio aplinkai stabdymą;

5) Įgyvendinti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme (toliau - VAĮ) įtvirtintą subsidiarumo principą ir atsisakyti nebūdingų Aplinkos ministerijos, kaip aukštesnio viešojo administravimo subjekto, funkcijų, suteikti sprendimų priėmimo teisę priežiūrą vykdančiam subjektui.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu (toliau – AAĮ) įtvirtintos nuostatos dėl juridinių asmenų atsakomybės už aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, nuostatos, reglamentuojančios bylų dėl ekonominių sankcijų nagrinėjimą, ekonominių sankcijų skyrimą. AAĮ projektu siekiama įtvirtinti elektroninių ryšių priemonių naudojimą bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo svarstymo metu, ir taip sudaryti galimybę vykdyti ir nuotolinį bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo nagrinėjimą.

ANK projektu siekiama griežtinti sankcijas už privalomųjų nurodymų neįvykdymą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai;

Įstatymų projektus parengė Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo koordinavimo grupės vadovė Eglė Paužuolienė tel. 8 657 99389, el. p. egle.pauzuoliene@am.lt, vyresnioji patarėja Sigita Gustaitė-Jarukienė, tel. 8 695 32944, el. p. sigita.gustaite@am.lt, patarėjas Andrius Girdziušas, tel. 8 695 62741, el. p. andrius.girdziusas@am.lt, vyresnioji specialistė Justina Aukštinaitytė, tel. 8 695 01513, el. p. justina.aukstinaitiene@am.lt

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

AAVPI projekto ir AAĮ projekto rengimą paskatino poreikis užtikrinti efektyvesnę, spartesnę aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą, tinkamą subsidiarumo principo įgyvendinimą numatant platesnes galimybes teisinius santykius reguliuoti aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekančiam Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos (toliau – AAD). Pakeitimus lėmė ir siekis įgyvendinti susijusiose valstybinio reguliavimo srityse įgyvendintus pokyčius: VAĮ pakeitimus transformuojant valstybines kontrolės institucijas į valstybinę priežiūrą vykdančias institucijas, konsultavimo, metodinės pagalbos prioritetizavimas ūkio subjektų veiklos patikrinimų atvejais, socialinės apsaugos srities teisės aktų pakeitimus („darbingumo“ instituto keitimas „dalyvumu“ ir kt.). Atsižvelgiant į pakeitimų apimtį, parengta nauja AAVKĮ redakcija.

AAVPI projektas, ANK projektas

I. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros principai, susijusios sąvokos

Rengiant AAVKĮ pakeitimą nustatytas nuoseklus teisinio reguliavimo, jo aiškumo, išsamumo trūkumas aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros apimties, jos turinio, funkcijų vertinimo prasme. Pagal AAVKĮ 2 straipsnio 1 dalį **aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė** (siūloma keisti į „**aplinkos apsaugos valstybinės priežiūra**“, toliau tekste šios sąvokos naudojamos kaip sinonimai) suprantama kaip „aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje vykdančios institucijos ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų veikla ūkio subjektų, kitų fizinių ir juridinių asmenų atžvilgiu, kuria siekiama užtikrinti teisėtumą ir teisėtvarką aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, pasireiškianti aplinkos apsauga ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų prevencija, pažeidimų nutraukimu ir asmenų, padariusių šiuos pažeidimus, nustatymu, jų patraukimu teisinėn atsakomybėn.“ Atitinkamai tikslintinas AAVKĮ 3 straipsnyje išdėstytas aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros vykdymo turinys, kuriame įvardijamos tiek atskiros aplinkos sritys, kuriose vykdoma priežiūra, tiek atskiri priežiūros veiksmai, funkcijos, tiek pavienės aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų teisės ir pareigos. AAVKĮ 2 straipsnyje taip pat apibrėžiamos šios sąvokos: „aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai“, „augalų ar gyvūnų masinis žuvimas“, „ekologinis įvykis“, „kontrolinis pirkimas“, „privalomasis nurodymas“, „privati teritorija“, „ūkio subjektas“, „valstybiniai laboratoriniai tyrimai“. 10 šio straipsnio dalyje teikiamos nuorodos į kitus teisės aktus, pagal kuriuos turi būti vertinamas kitų AAVKĮ aktualių sąvokų turinys. Tikslinga peržiūrėti AAVKĮ sąvokų sąrašą, jų turinį, nuorodas į kitus teisės aktus. AAVPI tikslinga išgryninti naudojamą sąvoką „ūkinė veikla“, nes pastarosios apibrėžimas pateiktas tiek AAĮ, tiek Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (toliau – KĮ).

AAVKĮ aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės principai dėstomi 4 straipsnyje (prevencijos, minimalios ir proporcingos kontrolės naštos, sprendimų priėmimo savarankiškumo ir pareigūnų asmeninės atsakomybės už priimtus sprendimus, atsakomybės neišvengiamumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, viešumo, nediskriminavimo, planavimo, metodinės pagalbos teikimo). Dalis jų atkartoja VAĮ įtvirtintų principų turinį, todėl siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, glaustumo, principu tikslinga peržiūrėti, nekartoti kituose teisės aktuose principų.

II. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros ir priežiūros kontrolės institucijos ir jų funkcijos, subsidiarumo principo įgyvendinimas - ne politikos formavimo tvarkas tvirtina aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančios institucijose vadovas

Aktualios AAVKĮ redakcijos II skyriuje įvardijamos aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekanti (AAD) ir priežiūros organizavimą užtikrinanti, priežiūros kontrolę vykdanči (Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija) institucijos. Apibrėžiamos priežiūros kontrolę vykdančios institucijos funkcijos (AAVKĮ 8 straipsnis). Pagal galiojantį teisinį reguliavimą numatyta, kad pareigūnų statusą

turintys valstybės tarnautojai dirba tiek AAD, tiek Aplinkos ministerijoje (AAVKĮ 11 straipsnis), atsižvelgiant į tai apibrėžiama aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros kontrolės apimtis (ir atvirkščiai). Manytina, kad peržiūrint kertinį aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą reglamentuojantį įstatymą tikslinga ir konceptualiai įvertinti poreikį suteikti Aplinkos ministerijos darbuotojams suteikti priežiūros pareigūnų įgaliojimus, atitinkamai koreguoti priežiūros kontrolę vykdančios institucijos (Aplinkos ministerijos) funkcijas.

Remiantis nusistovėjusia teisinio reglamentavimo praktika, AAVKĮ numatyta, kad daugumą AAVKĮ nuostatas įgyvendinamųjų teisės aktų tvirtina aplinkos ministras, nors dalis tvarkų reglamentuoja atitinkamų AAD naudojamų dokumentų formų rengimą, pildymą (pvz., patikrinimą įforminančių dokumentų formos ir jų pildymo reikalavimai), einamųjų kontrolės procedūrų vykdymo (pvz., patalpų, įrenginių ar kitų objektų užplombavimo tvarka) ar kitus AAD lygmens (pvz., komisijos dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų nustatymo sudėtis, darbo reglamentas; pareigūnų uniforminės aprangos dalių aprašymas, dėvėjimo, išdavimo tvarka) klausimus. Tačiau tokia praktika neatitinka VAI įtvirtinto subsidiarumo principo (sprendimai būtų priimami (procedūros reglamentuotos) ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu), neleidžia daryti aiškios atskirties, tarp politikos formavimo klausimų (priskirtina aplinkos ministro kompetencijai) ir politikos įgyvendinimo klausimų, neužtikrina operatyvaus teisinio reglamentavimo pokyčio atlikimo, todėl turi būti aiškiai atskirtos.

III. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnai ir jų galių stiprinimas

Pareigūnų galių suteikimas, stabdymas, atėmimas, pareigūnų skirstymas pagal suteikiamas galias reglamentuoti AAVKĮ III skyriuje. Pareigūnų teisės ir pareigos apibrėžiamos AAVKĮ 12 straipsnyje ir specialiosiose AAVKĮ nuostatose (pvz., IV skyriaus IV skirsnyje „Tyrimas dėl jūros aplinkos teršimo iš laivo arba kito jūros aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo“, V skyriuje „Šaunamųjų ginklų, fizinės ir psichinės prievartos panaudojimas“). Visuomenėje plačiai nuskambėję nelegalių atliekų sąvartynų formavimo, nepavojingų, pavojingų atliekų surinkimo, vežimo, kaupimo, laidojimo ir kiti atvejai¹ atskleidė aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės spragas tiek reglamentavimo, tik praktinio taikymo srityse. Ribotos pareigūnų galimybės nustatyti potencialius pažeidėjus (iš anksto nepranešus) apžiūrint teritorijas, vykdyti dokumentų patikrą, įeiti į užrakintas privačias teritorijas ir jose esančius objektus (tais atvejais, kai pažeidėjai neduoda sutikimo, sudaro fizinės kliūtis patekti į teritorijas, patalpas), net ir įtariant daromą aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą – tai dalis priežasčių, kodėl kontrolės veiksmai gali būti pavėluoti, neefektyvūs (neturint pakankamai informacijos, įrodymų ir negalint jų surinkti turimų įgaliojimų ribose). Efektyvesnę aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę lemtų ir įgaliotų pareigūnų ratas, galintis panaudoti psichinę, fizinę prievartą bei šaunamąjį ginklą išplėtimas, nes pagal aktualią AAVKĮ 40 straipsnio redakciją tokią teisę turi tik miškų ir jų išteklių, gyvosios gamtos (įskaitant žuvų išteklius) apsaugos ir naudojimo teisėtumo valstybinę kontrolę vykdančios pareigūnai. Vadovaujantis AAD pateiktais duomenimis 2023-12-31 dienai institucijoje pareigūnų vykdančių kontrolės funkcijas buvo 429 iš kurių, 120 pareigūnų vykdė pagal suteiktus įgaliojimus kontrolės funkcijas miškų ir jų išteklių, gyvosios gamtos (įskaitant žuvų išteklius) apsaugos ir naudojimo srityje. Papildomai pažymėtina, kad visų aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekančių pareigūnų²

¹ <https://www.15min.lt/video/siukšliu-pogrindis-greitai-pigiai-nelegaliai-234800>; <https://ve.lt/aktualijos/lietuva/zurnalistu-atliktas-tyrimas-parode-lietuvoje-nelegaliai-atsikratoma-tukstanciais>; <https://www.delfi.lt/grynas/aplinka/nelegalus-savartynas-apkarto-pareigunai-priciupo-nusikaltimo-vietoje-93055799>; <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/perlojos-kaime-sustabdyti-pavojinguju-atlieku-uzkasimo-darbai-56-20308521>; <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/varenos-rajone-dar-vienas-nelegalus-savartynas-56-2059026>

² Pareigūno galios suteikiamos AAD valstybės tarnautojams, kurių pareigybės aprašyme numatytas aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros funkcijų vykdymas (AAVPI projekto 11 straipsnis).

apmokymas ir parengimas naudoti šaunamąjį ginklą tikslingas ir atsižvelgiant į geopolitinę situaciją ir tinkamą pasirengimą.

IV. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų socialinės garantijos

AAVKĮ 13 straipsnyje įtvirtintos pareigūnų socialinės garantijos: pareigūnų sveikatos, gyvybės draudimas nuo nelaimingų atsitikimų tarnybinių pareigų vykdymo metu, išmokos (jų dydį), pareigūnui žuvus vykdant tarnybines pareigas, žuvusio pareigūno laidojimas valstybės lėšomis, išmokos (jų dydis) sužalojimo atveju, vykdant tarnybines pareigas, kai dėl to sumažėjo pareigūno darbingumas ar pareigūnas darbingumo neteko. Pažymėtina, kad AAVKĮ reguliavimas neatitinka aktualaus socialinės apsaugos srities teisinio reguliavimo, įskaitant valstybės tarnautojų socialinę apsaugą reglamentuojantį teisinį reguliavimą, taip pat pastebimas poreikis išplėsti pareigūnų socialines garantijas: profesinės civilinės atsakomybės draudimą, teisinę pagalbą teikimą pareigūnams tais atvejais, kai dėl funkcijų vykdymo pareigūnas tampa įtariamuoju, kaltinamuoju, nukentėjusiuoju, taip pat pareigūnų ir jų šeimos narių ir turto apsaugą, jei pareigūnams vykdant funkcijas kyla grėsmė jų ir (ar) jų artimųjų gyvybei ir (ar) sveikatai. Svarbu pažymėti, kad pareigūnai, vykdydami funkcijas, atsiduria padidinto pavojaus situacijose: susiduria su ginkluotais brakonieriais ar gerai organizuotomis grupėmis, kurios vykdo neteisėtą veiklą, todėl valstybės pareiga sukurti socialiai saugią darbo aplinką. Pavyzdžiui, Vidaus tarnybos statuto 67 straipsnyje numatyta: „pareigūnui, kuris atlikdamas tarnybines pareigas viršijo tarnybinės rizikos ribas, tuo būdu padarė nusikalstamą veiką ar kitokį teisės pažeidimą ir dėl to tapo įtariamuoju (specialiuoju liudytoju), kaltinamuoju arba kuris nukentėjo atlikdamas jam priskirtas tarnybines funkcijas ar dėl vidaus tarnybos, iš statutinei įstaigai skirtų lėšų kompensuojamos teisinės pagalbos išlaidos ar jų dalis. Šią kompensaciją skiria pareigūną į pareigas skiriantis asmuo iš statutinei įstaigai skirtų lėšų. Statutinės įstaigos vadovui šiame straipsnyje numatyta kompensacija skiriama iš jo vadovaujamai statutinei įstaigai skirtų lėšų.“ Pažymėtina, kad aplinkos apsaugos valstybės kontrolės pareigūnai yra susidūrę su atvejais, kuomet tapo teismo bylų nagrinėjimo šalimis (atsakomybėn trauktiniais asmenimis) ryšium su vykdytomis funkcijomis, patyrė su bylų nagrinėjimu susijusių išlaidų, tačiau darbdavys jų negalėjo kompensuoti nesant įstatyminio pagrindo. Pareigūnų ir jų šeimos narių gyvybės, sveikatos ar turto apsauga yra labai svarbus aspektas. Vidaus tarnybos statuto 68 straipsnyje numatyta: „Pareigūnų, jų šeimos narių, nurodytų šio statuto 32 straipsnio 6 dalyje, ir jų nuosavybės apsauga, kai dėl pareigūno tarnybos kyla reali grėsmė jų gyvybei, sveikatai ar turtui, užtikrinama Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka iš ministerijai ar centrinei statutinei įstaigai valstybės biudžete skirtų asignavimų.“ AAD darbo praktikoje yra pasitaikęs ne vienas atvejis, kuomet dėl vykdomų funkcijų pareigūnams ir jų šeimos nariams buvo grasinama. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad įvardytos socialinės garantijos, kurios taikomos statutiniams pareigūnams, turi būti taikomos ir aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykduojantiems pareigūnams.

V. Asmenų konsultavimas, metodinės pagalbos teikimas, veiklos patikrinimas

Aktualios AAVKĮ redakcijos pirmas skirsnis numato ūkio subjektų konsultavimą, ūkio subjektų ir kitų fizinių ir juridinių asmenų veiklos patikrinimą, kurį atlikti ir poveikio priemonės jam taikyti AAVKĮ nuostatos leidžia tam pačiam aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnui (AAVKĮ 14 straipsnis). Šiuo metu galiojantis reglamentavimas (AAVKĮ 14¹ straipsnis) leidžia kontrolinius pirkimus atlikti nepateikus ūkio subjektui sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą, nedėvint uniformos, pasitelkiant neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius, kitus liudininkus ir tik baigus kontrolinį pirkimą, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas turi prisistatyti, parodyti savo galias patvirtinantį dokumentą, nurodyti patikrinimo priežastį.

Šiuo metu galiojantis AAVKĮ 15 straipsnis numato, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas, tikrindamas fizinio asmens veiklą, o AAVKĮ redakcijos 16 straipsnį - juridinių asmenų veiklą. Tikrinant tiek juridinius, tiek fizinius asmenis privaloma atlikti tokius pačius veiksmus, tik tikrinant juridinius asmenis prisistatyti galima ir juridinio asmens savininkui, vadovui ar jų įgaliotam atstovui ir nustačius pažeidimą, reikia įsitikinti, kad dėl jo kaltas juridinis asmuo ir, atlikus patikrinimą,

surašyti patikrinimą įforminantį dokumentą. Šį dokumentą pasirašo patikrinimą atlikęs pareigūnas ir jo antrasis egzempliorius turi būti įteikiamas ar išsiunčiamas registruotu paštu patikrintam fiziniam asmeniui ar jo atstovui arba patikrinto juridiniam asmeniui ar jo atstovui (AAVKĮ 16¹ straipsnis).

Paskutinis šio skirsnio 17 straipsnis, suteikia galimybę aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai į privačias teritorijas patekti su teritorijos savininku, valdytoju ar jų įgaliotu atstovu, o esant būtinybei į privačias teritorijas gali patekti bei vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę ir be jų, tik turi dalyvauti liudytojas.

VI. Privalomieji nurodymai

Pagrindinis aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įrankis, kuris pasitelkiamas nustačius su aplinkos apsauga ir gamtos išteklių naudojimu susijusius teisės aktų pažeidimus ir siekiant užtikrinti pažeidimų ir jų sukeltų padarinių pašalinimą (taršos stabdymą, pašalinimą, užtikrinti, kad būtų išvengta žalos aplinkai, aplinkai daroma žala suvaldyta ar atkurta aplinkos būklė) - privalomasis nurodymas (toliau ir PN).

Privalomųjų nurodymų davimo atvejai ir jų pobūdis įtvirtinti aktualios redakcijos 18 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje įtvirtinti atvejai kokių pagrindu gali būti duodamas PN (1-3 punktų pagrindu duodami PN kai stabdoma ūkinė veikla, tačiau įstatymiškai įtvirtinta, kada draudžiama sustabdyti veiklą), 3 dalyje įtvirtintas žodinio nurodymo institutas, t. y. kai nėra galimybės operatyviai surašyti privalomojo nurodymo, tačiau atsižvelgiant į situaciją būtina nedelsiant imtis priemonių, arba kai pažeidimas gali būti pašalintas nedelsiant, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai žodžiu pareikalauja iš atsakingų asmenų atlikti veikas, kad būtų išvengta žalos aplinkai ar ji būtų sumažinta arba kad būtų išvengta tiesioginio pavojaus žmonių sveikatai ar gyvybei ar jis būtų sumažintas. Šiame straipsnyje taip pat įtvirtinta, kad aplinkos ministro nustatyta tvarka pareigūnas gali laikinai, ne ilgiau kaip iki privalomojo nurodymo įvykdymo dienos, užplombuoti patalpas, įrenginius ir kitus objektus,

Privalomojo nurodymo forma ir turinys apibrėžti AAVKĮ 19 straipsnyje. Numatyta, kad privalomojo nurodymo formą ir pildymo reikalavimus tvirtina aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdanči institucija.

AAVKĮ 20 straipsnyje įtvirtintas imperatyvus PN įteikimo būdas, t. y. asmeniškai arba registruotu paštu.

AAVKĮ 21 straipsnyje įtvirtintas procesas dėl privalomojo nurodymo įvykdymo termino nustatymo ir derinimo. Straipsnyje įtvirtinta, kad pareigūnas, atsižvelgdamas į asmens, kuriam duodamas privalomasis nurodymas, pateiktą informaciją, kitą informaciją ir objektyvias aplinkybes, dėl privalomojo nurodymo reikalavimo įgyvendinimo, savarankiškai, nesuderinęs jo su kitais asmenimis, gali duoti ne ilgesnį kaip vieno mėnesio privalomojo nurodymo įvykdymo terminą. Ilgesnius negu 1 mėnesio, bet ne ilgesnius kaip 3 mėnesiai, privalomojo nurodymo įvykdymo terminus pareigūnas nustato suderinęs su institucijos vadovu arba jo įgaliotu asmeniu, o ilgesnius nei 3 mėnesių, bet ne ilgesnius negu 6 mėnesių terminą, nustato atsižvelgęs į Komisijos dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų nustatymo sprendimą. 23 straipsnyje reglamentuota, kad Komisijos dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų nustatymo sudėtį, darbo reglamentą tvirtina ir jos sprendimų įgyvendinimo tvarką nustato aplinkos ministras. Komisija dėl privalomųjų nurodymų terminų įvykdymo yra nuolat veikianti komisija. AAVKĮ numato galimybę duoti ilgesnius negu 6 mėnesių Privalomojo nurodymo įvykdymo terminus, tačiau tik išimtiniais atvejais – kai privalomiesiems nurodymams įvykdyti būtina atnaujinti įrenginius, pakeisti technologijas ar atlikti kitus sudėtingus pertvarkymus, kurie negali būti įgyvendinti per 6 mėnesių terminą, ir kai dėl ilgesnio privalomojo nurodymo įvykdymo termino nebus padaryta žala aplinkai. Taip pat šiame straipsnyje įtvirtinta ir sąlyga, jog kai privalomuoju nurodymu stabdoma ūkinė veikla, nepriklausomai nuo duodamo privalomojo nurodymo termino, privalomasis nurodymas turi būti duodamas jį suderinus su institucijos vadovu arba jo įgaliotu asmeniu.

AAVKĮ 22 straipsnyje įtvirtintas privalomojo nurodymo įvykdymo terminų pratęsimas. Šiame straipsnyje numatyta, jog jei asmenys, iki privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos likus ne

mažiau kaip 5 darbo dienoms, matydami, jog dėl objektyvių priežasčių negali laiku įvykdyti privalomojo nurodymo, rašytiniu motyvuotu prašymu gali kreiptis į instituciją prašydami pratęstas privalomojo nurodymo įvykdymo terminą vieną kartą, bet ne ilgesniam kaip 6 mėnesių terminui. Sprendimą dėl privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo priima institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, atsižvelgdamas į Komisijos dėl privalomųjų nurodymų terminų nustatymo siūlymą per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos, arba ne vėliau kaip iki privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos. Sprendimas dėl privalomojo nurodymo įvykdymo terminų nepratęsimo gali būti skundžiamas teismui įstatymų nustatyta tvarka.

Įstatymo 24 straipsnyje reglamentuotas privalomojo nurodymo įvykdymas, privalomajame nurodyme nurodytų sąlygų ar priemonių įgyvendinimas. Šiame straipsnyje įtvirtinta, jog asmuo įvykđęs privalomąjį nurodymą apie tai turi informuoti instituciją ne vėliau kaip per 2 darbo dienas privalomajame nurodyme nurodytu būdu, tuo tarpu pareigūnas privalo atlikti patikrinimą dėl privalomojo nurodymo įvykdymo ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šios informacijos gavimo dienos arba nuo privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos. Šiame straipsnyje taip pat įtvirtinta galimybė kada patikrinimas gali būti neatliekamas. Šio straipsnio 3-5 dalyse įtvirtintos procedūros dėl Privalomojo nurodymo įvykdymo įforminimo ir užbaigimo.

AAVKĮ 25 straipsnyje įtvirtinta, kad asmuo, kurio atžvilgiu duotas privalomasis nurodymas, per 10 darbo dienų nuo jo įteikimo dienos, turi teisę apskųsti privalomąjį nurodymą institucijai. Šiame straipsnyje įtvirtinta, kad institucija per 10 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos išnagrinėja asmens skundą ir priima motyvuotą sprendimą (25 straipsnio 5 dalyje įtvirtinti visi galimi sprendimo variantai), kuris įstatymų nustatyta tvarka skundžiamas teismui. Taip pat šiame straipsnyje įtvirtinta, jog paaiškėjus naujoms aplinkybėms, institucija gali panaikinti privalomąjį nurodymą panaikinti savo iniciatyva. Įstatymiškai taip pat reglamentuota, jog skundo padavimas nesustabdo privalomojo nurodymo vykdymo.

Įstatymo 26 straipsnyje numatyti veiksmai, kurių turi būti imamasi, jei privalomasis nurodymas neįvykdomas, t. y. aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykđanti institucija kreipiasi į teismą dėl įpareigojimo asmeniui, kuriam duotas privalomasis nurodymas, įvykdyti privalomajame nurodyme nustatytus reikalavimus. Dažnu atveju teismui įpareigojus asmenį įvykdyti privalomajame nurodyme nustatytus reikalavimus toliau kreipiamasi į antstolius. Aktuali statistinė informacija:

Metai	Rašytinių PN skaičius	Kreipimūsi į teismą dėl įpareigojimo įvykdyti PN skaičius	Teismo sprendimų, kuriais įpareigota įvykdyti PN, skaičius	Teismo sprendimų, kuriais nebuvo įpareigota įvykdyti PN, skaičius (pvz. praleistas terminas dėl pareiškimo padavimo, atsiimtas pareiškimas, panaikintas privalomasis nurodymas, teismo procesas nesibaigė ir kt.)	Teismo sprendimų, kurie įvykdyti per teismo nustatytą PN įvykdymo terminą, skaičius	Vykdomųjų dokumentų pateikimas antstoliui skaičius
2022	724	112	91	21	48	43

2023	881	115	80	35	55	25
------	-----	-----	----	----	----	----

ANK 317, 318 straipsniuose numatytos sankcijos už privalomųjų nurodymų nevykdymą, nutarimo stabdyti aplinkai kenksmingą veiklą nevykdymą. Pastaroji nuostata nebeatitinka AAVKĮ aktualioje redakcijoje įtvirtinto teisinio reguliavimo, o ir sankcijų dydis už privalomųjų nurodymų neįvykdymą neatlieka savo funkcijos – neatgraso pažeidėjų nuo pažeidimų padarymo, neskatina kuo operatyviau įvykdyti duotą privalomąjį nurodymą. Atsakomybė už neteisėtą aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūno tarnybinės uniformos, atskirų jos dalių ar jos skiriamųjų ženklų dėvėjimą ir (ar) tarnybinio pažymėjimo ir (ar) tarnybinio ženklo naudojimą ANK nenumatyta.

VII. Taršos iš laivų ar kitų jūros aplinkos apsaugos reikalavimų laikymosi priežiūra

AAVKĮ IV skyriaus „Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės procesas“ IV skirsnis įtvirtina nuostatas, numatančias tyrimą dėl jūros aplinkos teršimo iš laivo arba kito jūros aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo (tyrimo iniciatyvos teisę, pareigūnų veiksmus, nustačius atitinkamas aplinkybes, laivų stabdymą (įskaitant sprendimo stabdyti laivą priėmimą ir galiojimo panaikinimą), tikrinimą, sulaikymą). Pažymėtina, kad aptariamomis teisės normomis į nacionalinę teisę perkeliama 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos [2005/35/EB](#) dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo nuostatos, taip pat vadovaujamosi Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos nuostatomis.

VIII. Fizinės, psichinės prievartos, šaunamojo ginklo naudojimas

AAVKĮ V skyriuje nustatyti fizinės, psichinės prievartos, šaunamojo ginklo naudojimo pagrindai.

AAVKĮ 40 straipsnyje įtvirtinti pareigūnai ir jų teisė, atliekant tarnybines pareigas, naudoti psichinę ir fizinę prievartą bei šaunamuosius ginklus. 41 straipsnyje įtvirtintos prievartos naudojimo sąlygos ir aplinkybės, apibrėžiamos psichinės ir fizinės prievartos sąvokos, bei kaip turi elgtis pareigūnas jei panaudojęs psichinę ar fizinę prievartą sukėlė pavojų asmens gyvybei ar sveikatai. Šio straipsnio 11 ir 12 dalyse įtvirtintas pareigūnų parengimo, tikrinimo, specialiųjų priemonių specifikacijos ir jų panaudojimo tvarkos reglamentavimas.

Atitinkamai AAVKĮ 42 straipsnyje įtvirtintos šaunamojo ginklo naudojimo sąlygos, aplinkybės, taip pat tvarka kaip turi elgtis pareigūnas jei panaudojęs šaunamąjį ginklą sukėlė pavojų asmens gyvybei ar sveikatai. Šio straipsnio 8 dalyje įtvirtintas pareigūnų parengimo, tikrinimo, panaudoti šaunamąjį ginklą tvarkos reglamentavimas.

IX. Neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai

Įstatymo VI skyriuje apibrėžiami neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių (aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą padedančių vykdyti visuomeniniais pagrindais veikiančių aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų pagalbininkų, kurių pagrindinis uždavinys - teikti pagalbą aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekančiai institucijai ir aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams) veiklos pagrindai, uždaviniai, reikalavimai asmenims, norintiems tapti neetatinais aplinkos apsaugos inspektoriais, neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių galių suteikimas, sustabdymas, panaikinimas ir atsakomybė, veiklos organizavimas ir vertinimas, teisės, pareigos ir skatinimas už veiklos rezultatus, socialinės garantijos.

AAĮ projektas (41, 42, 44, 47, 48, 50 straipsnių pakeitimas ir papildymas 48¹ straipsniu)

AAĮ 44 straipsnis įtvirtina juridinių asmenų padarytų pažeidimų protokolų surašymą, įteikimą, 47 straipsnis – rašytinį išpėjimą, kuriuose numatytas tik atitinkamų dokumentų originalų įteikimas

(siekiant užtikrinti dokumentų siuntimo elektroniniu būdu teisėtumą, manytina, tikslinga numatyti dokumento nuorašo siuntimą).

Aktualioje AAĮ redakcijoje (48, 50 straipsniai) galimybė bylos dėl ekonominių sankcijų skyrimo posėdžius nagrinėti nuotoliniu būdu, dokumentus siųsti elektroniniu būdu nenumatyta.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

AAVPI projektas ir ANK projektas

I. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros principai, susijusios sąvokos

Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros tikslas – užtikrinti, kad aplinkos apsaugos srityje pažeidimai nebūtų daromi, o jeigu visgi asmuo įvykdytų teisės priešingą veiką, imtis priemonių pašalinti neigiamas pasekmes, o asmenį padariusį veiką, patraukti teisinėn atsakomybėn. Projektu tikslinama aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros apimtis – įtraukiant pažeidimo neigiamų pasekmių aplinkai pašalinimo užtikrinimą, taip rizikų aplinkai valdymą Galiojančios įstatymo normos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės turinys apima prevencinę veiklą, pažeidimo nutraukimą ir kalto asmens patraukimą teisinėn atsakomybėn. Pažymėtina, kad aplinkos apsauga grindžiama principu „teršėjas moka“. Šis principas reiškia, kad asmuo, turi atlyginti (atkurti) teisei priešinga veika sukeltas neigiamas pasekmes (žalą, nuostolius). Todėl ypatingai svarbu ši principą, kylantį ir Europos Sąjungos veikimo sutarties, atspindėti ir aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros turinyje. Pažymėtina, kad aplinkos apsaugos valstybinė priežiūra subjektų apimtimi yra platesnė negu VAĮ reglamentuojama ūkio subjektų veiklos priežiūra (apima ją). VAĮ³ priežiūrą sieja su ūkinės veiklos vykdymu, o AAVPI taikytinas visiems Lietuvos jurisdikcijoje esantiems asmenims nepriklausomai nuo teisinės formos ar vykdomos veiklos, o dalykas apima apskritai aplinkos apsaugos normų laikymosi užtikrinimą, kaip viešojo intereso užtikrinti gerą aplinkos būklę įgyvendinimą. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros institucijos funkcijos sistemiskai papildo AAĮ įtvirtintas bendrąsias pamatines normas-principus. AAVPI 1 straipsnyje detalizuojamos sritys, kuriose atliekama aplinkos apsaugos valstybinė priežiūra. .

AAVPI projekte atsisakoma nebeaktualios kategorijos „kontrolė“, kaip priežiūros institucijos atliekamų veiksmų įvardinimo, naudojama VAĮ įtvirtinta „**priežiūros**“ sąvoka. Tiek aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros politikos formavimo prasme, tiek atsižvelgiant į susiklosčiusią aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros įgyvendinimo praktiką, akivaizdu, kad priežiūra neapsiriboja ir nesibaigia „asmenų, padariusių šiuos pažeidimus, nustatymu, jų patraukimu teisinėn atsakomybėn“, todėl sąvoką tikslinga pratęsti ją papildant „siekiu užtikrinti pažeidimo neigiamų pasekmių aplinkai pašalinimą, aplinkos būklės atkūrimą ir (ar) aplinkai padarytos žalos atlyginimą.“ Taip pat tikslinga papildyti rizikų aplinkai valdymu. AAVPI projekto 2 straipsnyje apibrėžiamos įstatyme naudojamos sąvokos. Papildomas ne tik „aplinkos apsaugos valstybinės priežiūra“ sąvokos turinys, bet ir atnaujinamos šios sąvokos: „aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnai“, „kontrolinis pirkimas“, „privati teritorija“. Įtraukiamos naujos sąvokos: „prievarta“, „psichinė prievarta“, „specialiosios priemonės“, „reidas“. Šio straipsnio 11 dalyje teikiamos nuorodos į specialiuosius teisės aktus, pagal kuriuos turi būti suprantamas sąvokos „fizinė prievarta“, „ūkio subjektas“, „ūkinė veikla“ ir kitos įstatyme naudojamos sąvokos (papildomas specialiųjų teisės aktų sąrašas).

³ VAĮ 2 str. 14 d. Ūkio subjektas – fizinis ar juridinis asmuo arba kita organizacija, juridinio asmens arba kitos organizacijos padalinys, Lietuvos Respublikos teritorijoje **vykdantis ūkinę veiklą**, kurią prižiūri viešojo administravimo subjektai.

VAĮ 2 str. 15 d. Ūkio subjekto veiklos patikrinimas – teisės aktų reglamentuoti viešojo administravimo subjektų veiksmai, kuriais tikrinama **ūkio subjekto veikla**.

VAĮ 2 str. 16 d. Ūkio subjektų veiklos priežiūra – viešojo administravimo subjektų **veikla prižiūrint, kaip ūkio subjektai** laikosi teisės aktų ir administracinių sprendimų.

Siekiant aiškumo, AAVPI taikymo prasme siūloma vadovauti KĮ įtvirtinta „ūkinės veiklos“ samprata, kadangi reikalavimai, kiek jie susiję su ūkio subjektų veiklos priežiūra, kildinami iš VAĮ (pvz., patikrinimo planų sudarymo kriterijai ir kt.), o šis remiasi būtent KĮ įtvirtinta „ūkinės veiklos“ samprata. Tuo tarpu AAĮ įtvirtinta „ūkinės veiklos“ sąvoka toliau būtų taikoma, ją vadovaujamosi visų kitų (ne aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros) aplinkos srities teisinių santykių reguliavimo apimtyje. Ryšium su ūkinės veiklos sampratos išgryninimu AAVPI tikslinga atskirai formuluoti nuostatas, kurios taikytinos tik „ūkio subjektams“, tik „fiziniams asmenims“ ar visų asmenų atžvilgiu (naudojamas terminas „asmuo“, „asmens“). Aplinkos apsaugos valstybinė priežiūra orientuota tiek į ūkio subjektus ir jų veiklos priežiūrą, kaip jie suprantami VAĮ taikymo prasme, tiek į fizinių, juridinius asmenis, kurie nepatenka į „ūkio subjekto“ apibrėžimą, nes nevykdo atitinkamos veiklos, tačiau AAVPI jų veikimas / neveikimas laikytini aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros objektu.

AAVPI projekte vartojamos ir kitos sąvokos, terminai, tokie kaip „aplinkos atkūrimo priemonės“ (bet kurie veiksmai, įskaitant žalą sumažinančias bei laikinąsias priemones, kuriomis nustatyta tvarka atkuriamą iki pradinės būklės pažeista aplinka, jos elementai ir (arba) pablogėjusios jų funkcijos arba įgyvendinamos lygiavertės tiems aplinkos elementams ir (arba) jų funkcijoms alternatyvos), „žalos aplinkai prevencijos priemonės“ (bet kurios priemonės, taikomos reaguojant į įvykį, veikimą ar neveikimą, dėl kurio iškyla neišvengiama (reali) žalos aplinkai grėsmė, siekiant išvengti žalos aplinkai ar ją sumažinti). Pastarosios suprantamos taip, kaip apibrėžiamos AAĮ.

AAVPI projekto 3 straipsnyje, siekiant išlaikyti teisės akto nuoseklumą (taikymo sritis, principai, pagrindinės funkcijos, per kurias realizuojama aplinkos apsaugos valstybinė priežiūra, kituose skyriuose pereinama į detalizavimą), įtvirtinami aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros principai: prevencijos, atsakomybės neišvengiamumo, sprendimų priėmimo savarankiškumo ir pareigūnų asmeninės atsakomybės už priimtus sprendimus. VAĮ principai nekartojami, o teikiama nuoroda į VAĮ.

II. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros ir priežiūros kontrolės institucijos ir funkcijos, subsidiarumo principo įgyvendinimas - ne politikos formavimo tvarkas tvirtina aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančios institucijose vadovas

VAĮ, kaip bendrasis įstatymas, įtvirtina principines nuostatas dėl ūkio subjektų priežiūros. Šis įstatymas nustato, kad „ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekantis subjektas tvirtina: 1) patikrinimų plano sudarymo kriterijus, planinių patikrinimų atlikimo tvarką ir trukmę įtvirtinančias taisykles (toliau – planinių patikrinimų taisyklės), patikrinimų planą; 2) neplaninių patikrinimų tvarkos aprašą ir trukmę, atrankos neplaniniam patikrinimui kriterijus įtvirtinančias taisykles (toliau – neplaninių patikrinimų taisyklės). Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekantys subjektai savo veiklą organizuoja taip, kad patikrinimų planas būtų įgyvendintas.“ Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje akcentuotina, jog viešojo administravimo subjektai veikia jiems suteiktų įgaliojimų ribose ir savarankiškai pagal priskirtą kompetenciją priima sprendimus bei teises aktų nustatyta tvarka atsako už priimtų sprendimų (atliktų veiksmų) teisėtumą ir pagrįstumą, kartu atsako, jeigu pagal priskirtą kompetenciją nesiima atitinkamų veiksmų (nepriima sprendimų).

AAVPI projektu siekiama atsakyti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų Aplinkos ministerijoje, taip pat siaurinti Aplinkos ministerijos vykdytinos aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros kontrolės apimtį. AAVPI projekto 4 straipsnio 2 dalyje numatomos šios Aplinkos ministerijos funkcijos: 1) formuoja valstybės politiką aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros srityje, pagal kompetenciją rengia šią politiką įgyvendinančius teisės aktus, organizuoja ir koordinuoja jų įgyvendinimą; 2) vykdo aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros valdymą ir metodiškai vadovauja aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančiai institucijai; 3) kontroliuoja aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimą.

AAVPI projekto 5 straipsniu atsakome konkrečiau subjekto, atliekančio aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą įvardijimo nurodant, kad aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą Lietuvos Respublikoje atlieka Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija.

AAVPI projekto 6 straipsnyje dėstomos aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros institucijos funkcijos. Į atskirą 7 straipsnį išskiriamos viešojo intereso gynimo reglamentuojančios nuostatos, atsižvelgiant į jų išskirtinį pobūdį, svarbą.

AAVKI yra konkuruojančių normų, todėl siekiant išgryninti Aplinkos ministerijos, kaip AAD savininko teises ir pareigas įgyvendinančio subjekto, ir AAD, kaip savarankiško viešojo administravimo subjekto funkcijas, taip pat užtikrinti subsidarumo principo įgyvendinimą, atsisakoma perteklinių įgaliojimų aplinkos ministrui. Projekte siūloma nustatyti, AAD teisę: 1) rengti ir tvirtinti patikrinimo planų sudarymo kriterijus, planinių patikrinimų tvarką ir trukmę, tikrinamų ūkio subjektų atrankos kriterijus, nustatyti tvarką, kuria tvirtinamas, skelbiamas ir keičiamas patikrinimų planas; 2) tvirtinti patikrinimą įforminančių dokumentų formas ir jų pildymo reikalavimus (tuo pačiu suvienodinti teisinį reguliavimą tapačių sprendimų priėmimo klausimu, nes aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiai institucijai jau yra suteikti įgalinimai tvirtinti privalomojo nurodymo formą ir pildymo reikalavimus); 3) patikrinimų atlikimo tvarką; 4) aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų įgaliojimų suteikimo, įgaliojimų stabdymo ir įgaliojimų stabdymo panaikinimo ir įgaliojimų panaikinimo tvarką, 5) tvirtinti pareigūnų uniformų ir skiriamųjų ženklų pavyzdžius ir uniformos ir skiriamųjų ženklų dėvėjimo tvarką ir kt. AAVKI projekte numatomos pereinamosios nuostatos, pagal kurias „Iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėtos patalpų, įrenginių ir kitų objektų plombavimo, privalomųjų nurodymų vykdymo užtikrinimo, neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių testavimo, kvalifikacijos tobulinimo mokymų organizavimo, neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių galių stabdymo ir panaikinimo procedūros baigiamos vadovaujantis iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusiomis nuostatomis.“

Taip pat Projektu (8 straipsnis) siekiama užtikrinti aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą įgyvendinančios institucijos ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančios institucijas atsivėrimą visuomenei, įtraukimą į aplinkos apsaugos veiklas, aplinkos apsaugos sąmoningumo ir raštingumo ugdymą ir kitas veiklas.

III. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnai ir jų galių stiprinimas

AAVPI 9 straipsnyje numatoma, kad aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą Lietuvos Respublikoje atlieka valstybinės priežiūros pareigūnai, kurie skirstomi į 1) vyriausiuosius valstybinius aplinkos apsaugos inspektorius; 2) vyresnius valstybinius aplinkos apsaugos inspektorius; 3) valstybinius aplinkos apsaugos inspektorius (kaip kad reglamentuota aktualioje įstatymo redakcijoje). Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų įgaliojimų sustabdymas, atėmimas reglamentuotas AAVPI 10 straipsnyje ir siejamas su Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme įtvirtintais valstybės tarnautojų nušalinimu nuo pareigų, atleidimu iš pareigų.

Atsisakoma aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų įgaliojimų suteikimo Aplinkos ministerijos tarnautojams. Aplinkos ministerija vykdytų aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros kontrolę ir ministerijos tarnautojams aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūno statusas nebūtų suteikiamas. Dėl šio teisinio reguliavimo pasikeitimo šia apimtimi praktikoje problemų nekils, nes šiuo metu Aplinkos ministerijos tarnautojai nesinaudoja aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų įgaliojimais.

Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros dalykas yra labai platus, apima aplinkos apsaugos ir taršos prevencijos (kraštovaizdžio ir biologinė įvairovės, genetiškai modifikuotų organizmų, vandens ir nuotekų, atliekų (išskyrus radioaktyviasias), cheminės medžiagų ir mišinių, aplinkos oro), gamtos išteklių (žemės gelmių, miškų, augalijos ir gyvūnijos (išskyrus žuvų išteklius jūrų vandenyse) sritis. AAĮ ir ANK įtvirtinta apie 200 aplinkos apsaugos pažeidimų veikų sudėčių. Daugelis pažeidimų sukelia tiesioginius neigiamus padarinius aplinkai, pavyzdžiui, neteisėtas atliekų pašalinimas ar teršalų išmetimas aplinkoje, nevalytų nuotekų išleidimas į aplinką, neteisėtas miško kirtimas, neteisėtas gyvosios gamtos išteklių naudojimas (brakonieriavimas) ir kiti; blogina aplinkos ar atskiro aplinkos elemento būklę, mažina ekologinių paslaugų vertę ar potencialą. Labai dažnai asmenys, pasirinkdami teisei priešingą elgesį, siekia materialinės naudos, veikia tyčia ir (ar) organizuota grupe. Pavyzdžiui,

Europos Komisija, įvertinusi 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą [Nr. 2008/99/EB](#) dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę, nustatė, kad nusikalstamos veiklos aplinkai yra pelningos (pvz., metinės pajamos iš neteisėtos atliekų tvarkymo veiklos Europos Sąjungoje svyruoja tarp 4-15 milijardų eurų per metus, kaip ir neteisėta prekyba narkotikais).

Siekiant vykdyti efektyvią prevenciją, užkardyti ir (ar) nutraukti pradėtas veikas labai svarbu suteikti tinkamos apimties įgaliojimus aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams. Ribotos pareigūnų galimybės pastebėti potencialius pažeidėjus (iš anksto nepranešus) žvalgant teritorijas, vykdyti dokumentų patikrą, įeiti į užrakintas privačias teritorijas, patalpas (tais atvejais, kai pažeidėjai neduoda sutikimo, sudaro fizinės kliūtis patekti į teritorijas, patalpas), net ir įtariant daromą aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimą – tai dalis priežasčių, kodėl priežiūros veiksmai gali būti pavėluoti, neefektyvūs (neturint pakankamai informacijos, įrodymų ir negalint jų surinkti turimų įgaliojimų ribose), taip pat tai gali apsunkinti veikos įrodymą ir asmenų patraukimą teisinėn atsakomybėn. Atsižvelgiant į praktikoje išryškėjusius reglamentavimo trūkumus ir veikų specifiką, projekte siūloma suteikti teisę aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams:

1) **Preveniciškai vykdyti teritorijų apžiūrą:** reido metu, siekiant vykdyti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų prevenciją, atskleisti ir ištirti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, be išankstinio įspėjimo vykdyti nenuolatinę teritorijų (išskyrus karines teritorijas) ir (ar) jose esančių objektų (statinių, įrenginių, patalpų (išskyrus gyvenamųjų patalpų), transporto priemonių) ir (ar) daiktų (gamtos išteklių, medžiagų, įrankių ir priemonių) apžiūrą iš sausumos, vandens ir oro, pasitelkiant vaizdo stebėjimo ir (ar) fiksavimo priemones aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos vadovo nustatyta tvarka, laikantis šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmens duomenų tvarkymą, įtvirtintų asmens duomenų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų (AAVPI projekto 11 straipsnio 1 dalies 3 punktas); ši teritorijų apžiūros priemonė siejama su vykdytiniais reidais, išimtis numatoma karinėms teritorijoms. Siekiama sudaryti galimybes aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams plačiau veikti prevenciškai, pasitelkti modernias technologines priemones (pvz., bepiločius orlaivius (dronus)), šios priemonės užtikrintų operatyvų ir tikslų pažeidimų fiksavimą).

2) **Įeiti į privačios teritorijas ir jose esančius objektus,** (statinius, įrenginius, patalpas, išskyrus fizinių asmenų gyvenamąsias patalpas) **įskaitant šalinant patekimą ribojančias fizines kliūtis.** Tokiu atveju turi dalyvauti liudytojas, o patekus be savininko ar valdytojo sutikimo ar žinios, ne vėliau kaip kitą dieną po patekimo į privačią teritoriją ir joje esančius objektus (statinius, įrenginius, patalpas, išskyrus fizinių asmenų gyvenamąsias patalpas) apie tai turi būti informuotas privačios teritorijos ir jose esančių objektų savininkas ir (ar) valdytojas.

3) **Platesne apimti tikrinti dokumentų, daiktų** (gamtos išteklių, medžiagų, įrankių ir priemonių), vykdomos veiklos atitiktį aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojantiems teisės aktams, nes galiojančios normos nenustato bendros teisės tikrinti dokumentų, daiktų (gamtos išteklių, medžiagų, įrankių ir priemonių), **vykdomos veiklos atitiktį aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojantiems teisės aktams.**

4) **Naudoti psichinę, fizinę prievartą, šaunamąjį ginklą platesniam pareigūnų ratui.** Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnai veikia padidintos rizikos sąlygomis, kai pažeidėjai prieš pareigūnus naudoja psichologinį smurtą ar net fizinę jėgą, priešinasi, todėl kyla pavojus pareigūnui, jo sveikatai. Modernizuojant AAD valdymą, diegiant pareigūnų rotaciją, tikslinga įtvirtinti, kad atliekant tarnybines pareigas naudoti psichinę ir fizinę prievartą bei šaunamuosius ginklus turėtų teisę ir būtų parengti juos naudoti ne tik pareigūnai, vykstantys miškų ir jų išteklių, gyvosios gamtos (įskaitant žuvų išteklius) apsaugos ir naudojimo teisėtumo valstybinę kontrolę, o visi pareigūnai. Taip užtikrinant efektyvų institucijos žmogiškųjų resursų valdymą ir gerą visų pareigūnų parengimo lygį. AAVPI įgyvendinančiose tvarkose tikslinga reglamentuoti šaunamojo ginklo nešiojimo, atliekant aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atvejus, siekiant išlaikyti balansą tarp poreikio būti pasirengus reaguoti ir

panaudoti šaunamąjį ginklą ir aplinkos apsaugos valstybinę priežiūros institucijos prioritetų konsultuoti, metodiškai vadovauti, bendradarbiauti su asmenimis, siekiant užtikrinti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymąsi (šaunamasis ginklas nešiojamas, panaudojamas tik tais atvejais, kai tai pagrįstai būtina padaryti).

AAVPI įtraukiamas papildomos nuostatos (20 straipsnis), reglamentuojančios, kad tais atvejais, kai aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekanti institucija (toliau - institucija) naudoja asmens duomenis siekdama vykdyti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų prevenciją, atskleisti ir iširti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, ji gali netaikyti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento [\(ES\) 2016/679](#) dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva [95/46/EB](#) (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 13, 18 ir 21 straipsniuose nustatytų duomenų subjektų teisių apsaugos (toliau - apribojimai) tokia apimtimi, kiek taikant tokią apsaugą gali būti neįmanoma vykdyti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų prevenciją, atskleisti ir iširti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Prieš taikant apribojimus, būtina konsultotis su institucijos paskirtu duomenų apsaugos pareigūnu, institucijos interneto svetainėje paskelbti informaciją apie asmens duomenų tvarkymą, teisės aktų nustatytais atvejais atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą, konsultuojasi su duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos srityje veikiančiomis organizacijomis, įgyvendinti ir taikyti kitas tinkamas duomenų subjekto teisių ir laisvių apsaugos priemones.

Pažymėtina, kad kitos duomenų subjektų teisės įgyvendinamos teisės aktų, reglamentuojančių asmens duomenų apsaugą, nustatytais atvejais ir tvarka.

IV. Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų socialinės garantijos

AAVPI 13 straipsnyje reglamentuotos socialinės garantijos peržiūrėtos įvertinus Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme, Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme ir susijusių teisės aktų reglamentavimą. Manytina, kad nuostatos, reglamentuojančios aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų socialines garantijas AAVPI turi išlikti, nes ne visos jų yra analogiškos įtvirtintos Valstybės tarnybos įstatyme ar kituose darbuotojų socialinę apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose. 13 straipsnio 1 dalyje numatoma: „Valstybės tarnybos įstatymas, darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja šis įstatymas.“ 13 straipsnyje atsisakoma nuostatų, kurios analogiškos įtvirtintos Valstybės tarnybos įstatyme, pvz., kad valstybės tarnautojas, žuvęs vykdydamas funkcijas laidojamas valstybės lėšomis. Atsisakome ir šeimos nario sąvokos detalizavimo laikant, kad pastaroji suprantama taip, kaip įtvirtinta Valstybės tarnybos įstatyme.

Numatoma, kad aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnui, kuris buvo sužalotas, susižalojo arba kurio sveikata -sutrikdyta atliekant tarnybines pareigas, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su didesniu pavojumi ar didesne rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, arba kurio sužalojimas, susižalojimas ar sveikatos sutrikdymas- susijęs su jo tarnybinių pareigų atlikimu, jei tarnybinių pareigų atlikimas buvo susijęs su didesniu pavojumi ar didesne rizika pareigūno gyvybei ar sveikatai, arba kurio sveikata sutrikdyta dėl tarnybinių pareigų atlikimo ar pareigūno statuso, išmokama nuo 24 iki 60 mėnesių pareigūno vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija (sumažinta priklausiančios išmokėti Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme nustatytos netekto dalyvumo vienkartinės kompensacijos ar netekto dalyvumo periodinės kompensacijos, mokėtinos ne ilgiau kaip 12 mėnesių, dydžiu) atsižvelgiant į dalyvumo lygį ir sveikatos sutrikdymo mastą. Apatinė išmokos riba didinama iki 24 mėnesių pareigūno vidutinio darbo

užmokesčio dydžio atsižvelgiant į tai, kad aktualioje redakcijoje pastaroji buvo mažesnė už šiuo metu numatoma Valstybės tarnybos įstatymu.

Numatoma, didesnė, nei Valstybės tarnybos įstatyme įtvirtinta išmoka pareigūno mirties atveju, atsižvelgiant į didesnes rizikas, su kuriomis susiduriama vykdant funkcijas: „aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūno, kuris žuvo atlikdamas tarnybines pareigas arba kurio mirties priežastis susijusi su jo tarnybinių pareigų atlikimu, arba kuris nužudytas dėl tarnybinių pareigų atlikimo ar pareigūno statuso, šeimos nariams per vienus metus nuo pareigūno mirties išmokama 120 mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio vienkartinė kompensacija, sumažinta priklausančios išmokėti Valstybės tarnybos įstatyme nustatytos vienkartinės socialinio draudimo išmokos apdraustajam mirus dydžiu. Ši kompensacija išmokama lygiomis dalimis kiekvienam žuvusio pareigūno šeimos nariui ir išlaikytiniams, kurių globėju ar rūpintoju buvo paskirtas pareigūnas ar jo sutuoktinis, sugyventinis (partneris).

Atsižvelgiant į pareigūnų atliekamas funkcijas, rizikas, su kuriomis susiduriama kasdieniniame darbe, siūloma numatyti tokias papildomas aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų socialinių garantijas: 1) pareigūnų profesinės civilinės atsakomybės draudimą; 2) teisinės pagalbos pareigūnams garantavimą, kai jie dėl savo funkcijų vykdymo tampa įtariamaisiais, kaltinamaisiais, nukentėjusiais, 3) taip pat pareigūnų, jų šeimos narių sveikatos ir turto apsaugą, jei pareigūnams vykdant funkcijas kyla reali grėsmė jų ir (ar) jų šeimos narių gyvybei, sveikatai ar turtui.

Tikimasi jog toks teisinis reguliavimas paskatins pareigūnus dar principingiau, nebijant, jog priimant sprendimus vykdant aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą (pvz., skirti baudą, stabdyti ūkio subjekto veiklą ir pan.) galbūt kils grėsmė jiems, jų šeimos nariams ar asmeniniams finansiniams interesams.

V. Asmenų konsultavimas, metodinės pagalbos teikimas, veiklos patikrinimas

Projekto pirmas skirsnis numato asmenų konsultavimą, metodinės pagalbos teikimą ir veiklos patikrinimą. Taip pat vieną iš prevencijos aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje stiprinimo priemonių - reidus. Atsižvelgiant į aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros platų dalyką siūloma įstatymo lygiu įtvirtinti vieną iš priežiūros vykdymo įrankių – reidus. Reidai – be išankstinio aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų įspėjimo, nuotoliniu būdu arba atvykus į tam tikrą teritoriją atliekama jos apžiūra, kai aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros tikslais renkami duomenys apie toje teritorijoje vykdomas veiklas, galimus aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, ar siekiama juos nustatyti ir (ar) išaiškinti, ir (ar) vykdomi kiti aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros veiksmai. Organizuojant reidus nekeliamas reikalavimas turėti informacijos apie konkretaus asmens galimai padarytą veiką, ar apskritai apie konkretų pažeidimą, tai priežiūros funkcijos įgyvendinimo forma, kai nėra konkretaus subjekto ar pažeidimo. Nors reidai turėtų būti planuojami, tačiau netapatintini su ūkio subjektų patikrinimų organizavimu ir netaikytinos VAI 33 straipsnio nuostatos dėl ūkio subjektų patikrinimo planų. Papildomai numatoma AAD teisę dalyvauti kitų viešojo administravimo subjektų organizuojamuose reiduose (AAVPI projekto 15 straipsnis). Reidai, kaip aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros priemonės įtraukimas, leistų užtikrinti efektyvesnę ir spartesnę aplinkos apsaugos valstybinę priežiūros vykdymą, nes reidai atliekamas ne išskirtinai ūkio subjektų atžvilgiu, o vykdomi teritoriniu principu. Tuo atveju, jei reido metu atsiranda įtarimų, kad ūkio subjektas veiklą vykdo pažeisdamas teisės aktų reikalavimus, aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnai inicijuoja neplaninį patikrinimą, o fizinių asmenų atveju nustačius pažeidimus su surašomi Administracinių nusižengimų kodekse numatyti dokumentai.

Projekto 16 straipsnio 1 dalimi planuojama nustatyti, kad aplinkos ministras tvirtina patikrinimo planų rengimo, peržiūros ir keitimo reikalavimus, o AAD direktorius patikrinimų planų sudarymo kriterijus, planinių patikrinimų tvarką ir trukmę įtvirtinančias taisykles. Projektu panaikinama nuostata, kad asmenų veiklos patikrinimą atlikti ir poveikio priemonės jam taikyti leidžiama tam pačiam aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnui. Šių funkcijų atskyrimo principas grindžiamas, kaip veiklos

skaidrumą ir objektyvumą didinanti praktika, įtvirtintas ir Lietuvos Respublikos Viešojo administravimo įstatymo 30 straipsnio 1 dalies 6 punkte. Taip pat Projekto 16 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad ūkio subjekto patikrinimo atveju surašomas patikrinimą įforminantis dokumentas (taip įgyvendinant iš Viešojo administravimo įstatymo reikalavimus), o nustačius pažeidimus, tikrinant fizinius asmenis, surašomi Administracinių nusižengimų kodekse nurodyti dokumentai.

Projektu taip pat siekiama įtvirtinti gerąją ir būtiną praktiką atliekant ūkio subjektų priežiūrą atvykus atlikti patikrinimą, ūkio subjektui ne žodžiu pasakyti, o įteikti motyvuotą, argumentuotą sprendimą atlikti patikrinimą, taip užtikrinant ūkio subjekto tinkamą informavimą, veiklos skaidrumą ir subjekto teises skųsti ir ginčyti institucijos sprendimą. Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnio 6 dalis nustato išankstinį ūkio subjektų informavimą apie planinį patikrinimą, nurodant atliekamo patikrinimo pagrindą, terminą, dalyką. Įprastai priežiūros institucijos tai užtikrina siųsdamos pavedimo atlikti patikrinimą kopiją. Siekiant užtikrinti tikrinamų subjektų procesines teises bei taikant pažangesnės ūkio subjektų priežiūros praktikas, Projekte įtvirtinama nuostata, kad pareigūnas pradėdamas ūkio subjekto veiklos neplaninį patikrinimą, pateikia tikrinamam ūkio subjektui sprendimo atlikti neplaninį patikrinimą kopiją (Projekto 16 straipsnio 4 dalies 2 punktas) ir kontrolinių pirkimų atlikimo taisyklės nustato aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos vadovas, vadovaudamas Viešojo administravimo įstatymo nustatyta kontrolinių pirkimų atlikimo tvarka (Projekto 17 straipsnio 1 dalis).

Siūloma Projekte įtvirtinti detalias nuostatas dėl valstybinių laboratorinių tyrimų atlikimo ir organizavimo bei prievolę Konkurencijos tarybai suderinti aplinkos ministro tvirtinamą valstybinių laboratorinių tyrimų kainų nustatymo metodiką (Projekto 18 straipsnis).

VI. Privalomieji nurodymai

Projekte siūloma optimizuoti vieną iš priežiūros procesų – **privalomųjų nurodymų įvykdymo užtikrinimą**. Privalomieji nurodymai duodami, kai būtina operatyviai nutraukti pažeidimą ar suvaldyti pažeidimo sukeltus padarinius.

Projektu nei privalomojo nurodymo formos, nei jo davimo pagrindų, nei skyrimo terminų reglamentavimas nekeičiamas. Atsisakoma tik Komisijos dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų nustatymo (toliau – Komisija) instituto įtvirtinant, jog institucijos vadovas nustato ilgesnių nei 1 mėnesis privalomųjų nurodymų skyrimo bei privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų nustatymo tvarką. Iš projekto straipsnio formuluotės akivaizdu kad terminas įprastai gali būti duodamas tik iki 6 mėnesių ir tik išimtiniais atvejais (tokia pati formuluotė yra ir aktualioje redakcijoje) kai reikia rengti priemonių atkūrimo planą ir kai nedaroma žala aplinkai, galima duoti ir ilgesnius nei 6 mėnesiai. Atkreiptinas dėmesys, kad "lubos" dėl PN įvykdymo termino nustatymo, nėra įtvirtintos nei aktualioje redakcijoje nei projekte.

Projektu Privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimas griežtinamas šiais aspektais:

1. asmuo prašymą dėl PN termino pratęsimo privalo paduoti iki privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos likus ne mažiau kaip 7 darbo dienoms (aktualioje redakcijoje 5 d. d.);

2. Įstatymiškai atsisakoma Komisijos (aktualioje redakcijoje įtvirtinta 23 straipsnyje), prašymai dėl PN įvykdymo terminų pratęsimo Projektu įtvirtinama, jog nagrinėjami Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka (Projekto 24 straipsnio 1 dalis, aktualioje redakcijoje šią tvarką tvirtindavo AM);

3. PN vykdymo terminas negali būti pratęstas jeigu duodamas dėl šio Įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų veikų (kai stabdoma veikla), išskyrus esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms (aktualioje redakcijoje šio ribojimo nebuvo).

Projektu griežtinama sąlyga, jog PN vykdymo terminas negali būti pratęstas jeigu duodamas dėl šio Projekto 21 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų veikų (kai stabdoma veikla), išskyrus esant nenugalimos jėgos (force majeure) aplinkybėms (aktualioje redakcijoje šio ribojimo nebuvo). Tai yra todėl, jog Projekto 21 straipsnio 1 dalies 1 – 3 punktuose aptariamai pagrindai, kuomet aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai reikalauja atsakingą asmenį nedelsiant imtis veiksmų ar nuo

juo susilaikyti, siekiant išvengti žalos aplinkai, ją sumažinti, ar išvengti tiesioginio pavojaus žmonių sveikatai ar gyvybei ar jį sumažinti. Pažymėtina, kad aptariamu atveju aktualios išskirtinės situacijos, kuomet reikia imtis veiksmų nedelsiant arba per labai trumpą laiką. Vertiname, kad šiuo atveju kyla konkurencija tarp dviejų saugomų vertybių grupių – siekio išvengti žalos aplinkai, ją sumažinti, siekio išvengti pavojaus žmogaus sveikatai ar gyvybei ar ją sumažinti ir subjekto laisvės pasirinkti veikti/ ar neveikti. Projektu prioritetas teikiamas pirmajai grupei saugomų vertybių, todėl PN turi būti vykdomas laiku ir nedelsiant ir jis gali būti pratęsimas tik labai išskirtiniais atvejais (esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms).

Projekto 21 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas žodinio reikalavimo institutas, kuris suteikia pareigūnui teisę žodžiu pareikalauti asmenį nedelsiant imtis priemonių atlikti tam tikrus veiksmus. Šioje dalyje taip pat numatyta, kad asmuo nesutikdamas su pareigūno žodiniu reikalavimu dėl pareigūno (ne)veikimo gali raštu teikti skundą Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka, tačiau skundo padavimas nesustabdo pareigūno reikalavimo vykdymo.

Projektu ilginami terminai per kuriuos asmuo privalo pranešti apie privalomojo nurodymo įvykdymą ar per kiek pareigūnas privalo atlikti patikrinimą dėl privalomojo nurodymo įvykdymo. Šių terminų ilginimą lėmė didelis privalomųjų nurodymų kiekis bei mažas pareigūnų skaičius.

Projekto 23 straipsnyje atsisakoma įstatymiško privalomojo nurodymo davimo skirstymo pagal terminus, t. y. koreguojama tvarka, kurioje įtvirtintas skirtingas Privalomųjų nurodymo skiriamų terminų derinimas (ilgesnius negu 1 mėnesius, bet ne ilgesnius nei 3 – derina institucijos vadovas arba jo įgaliotas asmuo, o ilgesnius negu 3, bet ne ilgesnius negu 6 su Komisijos rekomendacijomis skiria institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo). Projektu paliekama teisė pareigūnui savarankiškai duoti privalomuosius nurodymus, kurių įvykdymo terminas ne ilgesnis negu 1 mėnesis, tačiau ilgesnius negu 1 mėnesio terminas, bet ne ilgesnius negu 6 mėnesius būtų galima skirti tik institucijos vadovo nustatyta tvarka, t. y. tuo pačiu mažinama administracinė našta įstatymiškai atsisakant Komisijos instituto (aktualioje redakcijoje įtvirtinta 23 straipsnyje).

Projekto 24 straipsnio 1 dalyje 5 darbo dienų terminas ilginamas iki 7 darbo dienų, kada asmuo turi paduoti motyvuotą prašymą dėl privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo. Šis terminas ilginamas atsižvelgiant į AAD pareigūnų darbo krūvius, mažinant administracinę našta. Šio straipsnio 1 dalyje atsisakoma Privalomųjų terminų pratęsimo komisijos instituto (kas įtvirtinta aktualioje redakcijoje), o įtvirtinama, jog Aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą atliekančios institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, įvertinęs prašymo pagrįstumą, vadovaudamasis Viešojo administravimo įstatyme numatyta tvarka, bet ne vėliau kaip iki privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos, priima motyvuotą ir pagrįstą sprendimą dėl privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo. Atkreiptinas dėmesys, jog aktualioje redakcijoje nėra numatyta tvarka kaip priimamas sprendimas dėl privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo. Teisės norma, kuria įtvirtintos aplinkybės, kai privalomasis nurodymas duotas trumpesniai negu 7 darbo dienų terminui, paliekama pagal galiojančią redakciją, t. y. prašymas pratęsti privalomojo nurodymo įvykdymo terminą turi būti pateiktas iki privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos.

Projekto 24 straipsnio 2 dalyje įtvirtinami institucijos priimamo sprendimo dėl privalomojo nurodymo įvykdymo termino pratęsimo variantai, t. y. prašymas gali būti tenkinamas pratęsiant privalomojo nurodymo įvykdymo terminą prašomam laikotarpiui; prašymas gali būti tenkintas iš dalies pratęsiant privalomojo nurodymo įvykdymo terminą kitam negu prašomam laikotarpiui; prašymas gali būti netenkintas ir nepratęstas privalomojo nurodymo įvykdymo terminas visiškai.

Šio straipsnio 3 dalyje naujai įtvirtinama, jog privalomojo nurodymo įvykdymo terminas, duotas šio Projekto 21 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų veikų pagrindu, negali būti pratęstas, išskyrus esant nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybėms.

Šio straipsnio 5 dalyje keičiama teisės normos formuluotė, kuria asmeniui suteikiama teisė teikti skundą dėl institucijos sprendimo dėl privalomojo nurodymo vykdymo termino pratęsimo ilgesniai

terminui ar dėl atsisakymo jį pratęsti. Nors aktualioje įstatymo redakcijoje numatyta galimybė tik “teikti skundą dėl termino nepratęsimo”, tačiau ši norma projekte tik tikslinama. Teismų praktikoje laikomasi pozicijos, jog asmuo gali teikti skundą ne tik tada, kada institucija netenkina jo prašymo pratęsti privalomojo nurodymo įvykdymo termino, bet ir tada, kada kai terminas pratęsimas trumpiau negu asmuo prašo, t. y. teisme priimami skundai ir dėl per trumpo privalomojo nurodymo vykdymo termino pratęsimo. Atsižvelgiant į nusistovėjusią teismų praktiką ši teisės norma įtvirtinama projekte, kadangi institucijos priima administracinį sprendimą gavusi asmens prašymą dėl privalomojo nurodymo vykdymo termino pratęsimo, kuris sukelia teises pasekmes, todėl gali būti skundžiamas Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka nepriklausomai ar prašymas atmetamas ar tenkinamas iš dalies.

Projekto 26 straipsniu atsisakoma konkretaus privalomojo nurodymo ir institucijos sprendimo įteikimo būdų, o naudojama blanketinė norma nukreipiant, jog privalomasis nurodymas gali būti įteikiamas, sprendimai priimami, skundai dėl institucijos vadovo priimamų sprendimų teikiami Viešojo administravimo įstatyme numatytais būdais ir tvarka, taip pat atliekami redakciniai pakeitimai pakeičiant sąvoką „panaikinama” į „pripažįstama netekusiu galios”.

Jeigu asmuo, kuriam duotas privalomasis nurodymas, jo nevykdo, pagal esamą reglamentavimą AAD visais atvejais privalo kreiptis su atskiru prašymu į teismą dėl įpareigojimo įvykdyti privalomąjį nurodymą. Tokia privalomųjų nurodymų vykdymo tvarka neleidžia užtikrinti operatyvų aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimus įgyvendinimą, kad aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų arba žalos aplinkai būtų išvengta ar ji būtų sumažinta, arba likviduoti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo sukeltas pasekmes, arba įgyvendinti aplinkos atkūrimo priemonės ir sukuria prielaidas pažeidėjams vilkinti procesą, neįgyvendinti privalomųjų nurodymą ir tikslingai tęsti neteisėtumo situaciją. Teismų procesai dažnai trunka 1 – 1,5 metus, jeigu byla nagrinėjama pirmosios instancijos teisme ir apeliacinės instancijos teisme. Projektu siekiama spręsti šią teisinę spragą ir įtvirtinti, kad privalomieji nurodymai būtų vykdomaisiais dokumentais. Paminėtina, kad pažeidėjams teisminis procesas dėl įpareigojimų vykdyti privalomuosius nurodymus didžiąja dalimi kainuoja tik tiek, kiek jie savo nuožiūra naudojami teisine pagalba.

Siekiant užtikrinti, kad aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimai būtų kuo skubiau pašalinti, užtikrinti proceso efektyvumą, ekonomiškumą, siūlytina nustatyti, kad privalomasis nurodymas – vykdomasis dokumentas, kuris neįvykdymo atveju iškart būtų perduodamas antstoliui (siūlymas teikiamas be kita ko atsižvelgiant į kitose srityse taikomą teisinį reguliavimą, pagal kurį kompetencijos institucijos duotas privalomasis nurodymas laikomas vykdomuoju dokumentu (žr. pvz., Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo, statybos ir žemės naudojimo valstybinės priežiūros įstatymą).

Kitos teisminės išlaidos – žyminis mokestis už apeliacinį skundą, teismo priteisiamos valstybės išlaidos yra minimalios, siekiančios keliasdešimt eurų. Tuo tarpu AAD patirtos išlaidos, neskaitant teismų patiriamų išlaidų nagrinėjant bylas, dėl procesinių dokumentų rengimo ir atstovavimo teisme nėra priteisiamos iš pažeidėjų. Neįvykdžius įsiteisėjusiam teismo sprendime nustatytam privalomojo nurodymo terminui AAD prašo teismo išduoti vykdomąjį dokumentą, kurį pateikia antstoliui. Antstolis pradeda priverstinio vykdymo procesą, taip pat AAD sumoka antstoliui būtinąsias ir papildomas vykdymo išlaidas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad dėl galiojančio teisinio reglamentavimo, kaip pažeidėjai nevykdo privalomojo nurodymo yra labai ilgai trunkanti procedūra, sukurianti didelę administracinę ir materialinę našta valstybės institucijoms. Todėl siūloma tobulinti privalomojo nurodymo įvykdymo užtikrinimo reglamentavimą.

Siūloma ANK 317 straipsnyje numatytas sankcijas už privalomųjų nurodymų nevykdymą didinti, o 318 straipsnyje įtvirtinti atsakomybę už privalomojo nurodymo stabdyti įrenginio ar jo dalies eksploatavimą, konkrečią veiklą ir (ar) stabdyti taršos integruotos prevencijos ir kontrolės, taršos leidime

numatytą veiklą nevykdymą. Tikimasi, kad siūlomas teisinis reguliavimo pokytis (sankcijų padidinimas) atgrasys pažeidėjus nuo pažeidimų padarymo, paskatins kuo operatyviau įvykdyti duotą privalomąjį nurodymą. ANK 251-1, 426, 589, 604 straipsniai tikslinami “aplinkos apsaugos valstybinės kontrolė” keitimo į “aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą” aspektu.

Atitinkamai, Projekte įtvirtinus 47 straipsnio 3 dalį, t. y. Asmenys už neteisėtą pareigūno tarnybinio pažymėjimo, tarnybinės uniformos ir skiriamųjų ženklų ar pareigūno tarnybinio ženklo naudojimą atsako įstatymų, reglamentuojančių atsakomybės taikymą už neteisėtą pareigūno tarnybinio pažymėjimo, tarnybinės uniformos ir jos skiriamųjų ženklų ar pareigūno tarnybinio ženklo naudojimą, nustatyta tvarka, ANK papildomas nauja teisės norma (ANK 521¹), kurioje numatyta atsakomybė už šiuos pažeidimus. Galimas sankcijos dydis taikomas kaip analogija pagal esantį teisinį reglamentavimą dėl vidaus tarnybos pareigūnų uniformų neteisėto ar netinkamo dėvėjimo/nešiojimo. Papildžius ANK nauja teisės norma, atitinkamai keičiamas ir papildoma 589 straipsnio 1 dalies 31 punktą, kur numatyta, jog aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnai pradeda ir atlieka tyrimą dėl pažeidimo numatyto ANK 521¹ straipsnyje.

VII. Taršos iš laivų ar kitų jūros aplinkos apsaugos reikalavimų laikymosi priežiūra

AAVPI IV skyriaus trečiasis skirsnis reglamentuoja teisinius santykius, kylančius iš jūros aplinkos teršimo iš laivo arba kito jūros aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų. Šios nuostatos dėstomos atskirame skirsnyje, nes susijusius su tarptautinių susitarimų, konvencijų įgyvendinimu ir pasižymi išskirtinumu (specifiškumu) lyginant su nacionaliniu reglamentavimu.

Tyrimo dėl jūros aplinkos teršimo iš laivo ar kito jūros aplinkos apsaugą ar gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų tyrimo inicijavimo pagrindai, iš esmės kyla iš 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos [2005/35/EB](#) dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva [2009/123/EB](#) ir MARPOL konvencijos. Atitinkamai remiantis šiais teisės aktais, įtvirtinamos išimties dėl teršiančių medžiagų išmetimo jūroje nelaikymo pažeidimu.

Siekiant efektyviai vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą taršos iš laivų srityje patikslinamos nuostatos dėl pareigū laivo kapitonui. Siūloma įtvirtinti pareigą laivo kapitonui nedelsiant pateikti aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnui informaciją, jeigu yra pateiktas toks jo kreipimasis. Jeigu laivo kapitonas atsisakytų pateikti prašomą informaciją, kuri yra būtina vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą taršos iš laivų srityje, aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnui suteikiama teisė priimti sprendimą dėl laivo sustabdymo. Įgyvendinant subsidiarumo principą, atsisakoma laivo sulaikymo reglamentavimo Vyriausybės nutarimu. Teisė patvirtinti jūros laivų stabdymo, tikrinimo ir sulaikymo tvarką ir atitinkamų dokumentų formas suteikiama aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą vykdančios institucijos vadovui (analogiškai atitinkamos nuostatos numatomos AAĮ projekte). AAVPI projekte tikslinamas reglamentavimas dėl pareigos uosto kapitonui neišleisti sulaikyto laivo iš uosto (31 str. 7 d.). Tais atvejais, kai buvo sukelta didelė žala jūros aplinkai ar tokios žalos grėsmė, įstatyme nustatoma pareiga uosto kapitonui neišleisti laivo iš uosto, kol nebus pateikta garantija, kad bus atlygintos žalos jūros aplinkai ar žalos jūros aplinkai grėsmės suvaldymo išlaidos, ir (ar) aplinkos atkūrimo išlaidos. O dėl laivo stovėjimo uoste išlaidų apmokėjimo įtvirtinama nukreipiančioji nuoroda į Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymą, išskyrus atvejus, kai laivas sulaikytas nepagrįstai, laivo savininko patirti nuostoliai dėl laivo sulaikymo būtų atlyginami Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Saugios laivybos įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje nustatomas nebaigtinis teisių pagrindų sąrašas, kai uosto kapitonas neleidžia laivui išplaukti iš uosto. Todėl teisinis pagrindas, kylantis iš aplinkos apsaugos teisės normų pažeidimo siūlomas įtvirtinti specialiajame įstatyme – AAVPI projekte. Įstatymą papildžius šiomis nuostatomis būtų efektyviau užtikrinamas ES teisės principo „teršėjas moka“ įgyvendinimas ir žalos aplinkai atlyginimas.

VIII. Fizinės, psichinės prievartos, šaunamojo ginklo naudojimas

Projekto nuostatos, reglamentuojančios pareigūnų specialųjį parengimą ir reguliarių tikrinami, ar jie geba veikti situacijose, susijusiose su psichinės ar fizinės prievartos ir šaunamojo ginklo panaudojimu, kurios aktualioje redakcijoje reglamentuotos šiame skyriuje, perkeltos į projekto 9 straipsnį (III skyrius pareigūnų statusas, teisės, pareigos ir suteikiamos garantijos), taip pat atlikti kiti redakcinio pobūdžio pakeitimai – sąvokos perkeltos į Projekto 2 straipsnį, kur apibrėžtos visos Projekto sąvokos, atsisakyta normų, kurios praktikoje nėra ir negali būti taikomos (pvz. Pareigūnų teisė transporto priemone stabdyti kitą transporto priemonę šią blokuodamas, taranuodamas, taip pat galimybė panaudoti šaunamąjį ginklą kaip specialiąją priemonę, iššaudamas į specialiųjų priemonių specifikaciją įtrauktus užtaisus). Projekto 35 straipsnis papildomas nauja teisės norma, kuria papildomos aplinkybės pareigūnas panaudoti bet kokias pagalbines priemones, būtinas atremti kėsinimąsi, likviduoti pavojaus pareigūno ar kito asmens gyvybei arba sveikatai šaltinį. Projekto 36 straipsnis papildomas nauja teisės norma, kuria institucijos vadovas įpareigojamas nustatyti ir patvirtinti Šaunamojo ginklo ir šaudmenų išdavimo, saugojimo, laikymo, nešiojimo ar gabenimo tvarką.

IX. Neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai

Įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos pilietiškos aplinkosaugos iniciatyvą (169.5 papunktis), 2021 m. parengti ir nuo 2022 m. sausio 1 d. įsigaliojo neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklą reglamentuojančių Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo nuostatų pakeitimai.

Iš esmės neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklos organizavimo ir koordinavimo, funkcijų ir pareigų atlikimo reglamentavimas nekeičiamas, tačiau AAVPI projektu numatoma patikslinti vienkartinių pašalpų inspektoriui patyrus kūno sužalojimą ar žuvus atliekant neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus funkcijas išmokėjimo tvarką atsižvelgiant į 2024 m. sausio 1 d. įsigaliojusius Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo pakeitimus, taip pat įstatymo lygmens teisės akte įtvirtinti atvejus, kada šios išmokos nėra išmokamos. Taip pat numatoma suteikti galimybę AAD savarankiškai reglamentuoti su neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veiklos organizavimu susijusius procesus. AAVPI projektu numatoma detalizuoti neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių skatinimą reglamentuojančias nuostatas, numatant, kad neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai gali būti skatinami padėkomis ir dovanomis. Taip pat detalizuojama neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių galių sustabdymo procedūra nustatant ne tik atvejus, kada šios galios turėtų būti sustabdomos, tačiau ir šio sustabdymo trukmę. Taip pat patikslintos atitinkamos įstatymo nuostatos, nustatančios neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teisę kartu su aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnu pateikti į gyvenamąsias patalpas, bei teisę savarankiškai vykdyti priskirtas funkcijas. Įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos pilietiškos aplinkosaugos iniciatyvą (169.5 p.), AAVPI projektu baigiamosiose įstatymo nuostatose įtvirtinama pareiga fiziniams ir juridiniams asmenims paklusti ne tik aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų, bet ir neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teisėtiems reikalavimams.

AAI projektas (41, 42, 44, 47, 48, 50 straipsnių pakeitimas ir papildymas 48¹ straipsniu)

Skaitmeninant paslaugas ir vis daugiau procesų perkeliant į elektroninę erdvę, siekiant paspartinti aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros vykdymą, greitesnį aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų pašalinimą AAI įtvirtinamas bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo nagrinėjimas naudojant elektroninių ryšių priemones. Sistemiškai peržiūrimus nuostatos dėl dokumentų įteikimo – įtvirtinama galimybė įteikti dokumento nuorašą. Šiuo metu reglamentuojama, kad teikiama kopija. Taip pat papildomos nuostatos dėl bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo nagrinėjimo atidėjimo pagrindų. Galiojančioje AAI 48 straipsnio redakcijoje atidėjimo

pagrindai siejami su fiziniu neatvykimu į posėdį, siūloma papildyti nuostatas, įtvirtinant alternatyvų pagrindą, kad įtariamą pažeidimo padarymu juridinis asmuo ar jo įgaliotas atstovas negalėjo dalyvauti per informacines ir elektroninių ryšių technologijas. Šių nuostatų įtvirtinimas turėtų sumažinti atidėtų bylų dėl ekonominių sankcijų skyrimo skaičių, nes būtų platesnis galimybės dalyvauti posėdyje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Projektą tikimasi teigiamo poveikio – bus užtikrintas efektyvesnis aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros vykdymas, suteiktos platesnės socialinės garantijos pareigūnams, kas lems principingą funkcijų vykdymą nebijant galimai kilsiančios grėsmės jų, jų šeimos narių sveikatai, gyvybei, turtui. Taip pat bus perskirstyti įgalinimai tarp institucijų (Aplinkos ministerijos ir AAD), įgyvendinant subsidiarumo principą ir taip užtikrinant sklandų, operatyvų sprendimų priėmimą ir veiklos vykdymą. Sustiprėjus aplinkos apsaugos valstybinei priežiūrai tikimasi ir sumažėjusio aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų skaičiaus.

Teisinio reguliavimo poveikis asmens duomenų apsaugos užtikrinimo aspektu nenumatomas. Vaizdo stebėjimo, fiksavimo aspektu jau ir šiuo metu AAD kaupia ir teisės aktų nustatyta tvarka tvarko nurodyto pobūdžio duomenis (pvz., pareigūnai naudoja vaizdo stebėjimo įrangą, tvirtinamą ant tarnybinės uniformos).

Neigiamų pasekmių priėmus siūlomus teikiamus įstatymų pakeitimo projektus nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus Projektą, bus užtikrinta efektyvesnė verslo subjektų veiklos priežiūra, dėl to pagerės verslo subjektų, kurie laikosi teisės aktų reikalavimų, verslo sąlygos, sąmoningumas ir racionalumas išsaugant naudojamus išteklius ir bus efektyviau užkardomos teisei priešingos veikos Užtikrinama sąžininga konkurencija ir pažeidimų prevenciją, švietimas.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Atsižvelgiant į tai, kad AAVPI projektu „aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė“ keičiama į „aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą“, „aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai“ į „aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnai“, atitinkamai reikalinga tikslinti šiuos įstatymus:

1. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymą
2. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą
3. Lietuvos Respublikos geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo įstatymą
4. Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymą
5. Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo įstatymą
6. Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymą
7. Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymą

8. Lietuvos Respublikos miškų įstatymą
9. Lietuvos Respublikos jūros aplinkos apsaugos įstatymą
10. Lietuvos Respublikos pajūrio juostos įstatymą
11. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą
12. Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą
13. Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymą
14. Lietuvos Respublikos žmonių palaikų laidojimo įstatymą
15. Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymą

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

Įstatymo projekte įtvirtinamos naujos sąvokos bus aprobuotos, suderinus šį projektą su suinteresuotais subjektais.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Projektą, turės būti pakeisti, priimti arba pripažinti netekusiais galios:

1. Vyriausybės nutarimai:

1.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimas Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“;

1.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 10 d. nutarimas Nr. 1919 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo įgyvendinimo“;

1.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 6 d. nutarimas Nr. 95 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 30-4, 39-5 ir 39-6 straipsnius“;

1.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 11 d. nutarimas Nr. 563 „Dėl Laivų, įtariamų aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimu, stabdymo Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, Lietuvos Respublikos išskirtinėje ekonominėje zonoje ir Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2. Aplinkos ministro įsakymai:

2.1. 2003 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. 294 „Dėl Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių funkcijų atlikimo tvarkos, Priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius tvarkos, Piliečių priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius egzaminų programos, Neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo formos ir Neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo aprašo patvirtinimo“ ;

2.2. 2003 m. rugpjūčio 8 d. įsakymas Nr. 418 „Dėl Transporto priemonių stabdymo ir apžiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.3. 2024 m. balandžio 30 d. įsakymas Nr. D1-141 „Dėl reikalavimų aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų uniformoms ir skiriamiesiems ženklams tvarkos aprašo patvirtinimo“

2.4. 2023 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. 586 „Dėl Patalpų, įrenginių ir kitų objektų užplombavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.5. 2004 m. sausio 9 d. įsakymas Nr. D1-8 „Dėl aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų galių suteikimo“ pakeitimo;

2.6. 2005 m. lapkričio 16 d. įsakymas Nr. D1-548 „Dėl Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių skatinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.7. 2007 m. gruodžio 29 įsakymas Nr. D1-715 „Dėl aplinkos apsaugos teisės aktų pažeidimais įtariamų asmenų vidaus vandens transporto priemonių stabdymo bei patikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2.8. 2008 m. kovo 13 d. įsakymas Nr. D1-137 „Dėl laivo patikrinimo akto, sprendimo sulaikyti laivą ir nutarimo panaikinti sprendimą sulaikyti laivą formų tvirtinimo“;

2.9. 2014 m. spalio 10 d. įsakymas Nr. D1-835 „Dėl Laiko, kada aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnas turi būti pasirengęs vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą, nustatymo, pranešimų, susijusių su aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais, priėmimo, perdavimo ir reagavimo į juos tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas;

2.10. 2017 m. gegužės 11 d. įsakymas Nr. D1-393 „Dėl patikrinimo akto formos patvirtinimo“;

2.11. 2020 m. gegužės 4 d. įsakymas Nr. D1-255 „dėl komisijos dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų nustatymo.

3. AAD direktoriaus įsakymu turės būti patvirtinti, pakeisti šie teisės aktai:

3.1. „Dėl Laiko, kada aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnas turi būti pasirengęs vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą, nustatymo, pranešimų, susijusių su aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais, priėmimo, perdavimo ir reagavimo į juos tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3.2. „Dėl Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių skatinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3.3. „Dėl neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių galios sustabdymo ir panaikinimo tvarkos patvirtinimo“;

3.4. „Dėl Transporto priemonių stabdymo ir apžiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3.5. „Dėl Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų tarnybinių uniformų ir skiriamųjų ženklų pavyzdžius, pareigūnų tarnybinės uniformos išdavimo, dėvėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo“;

3.6. Patalpų, įrenginių ir kitų objektų užplombavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

3.7. „Dėl patikrinimo akto formos patvirtinimo“;

3.8. „Dėl informacijos ir duomenų gavimo, kurie yra valstybės ar tarnybos, komercinė ar pramoninė paslaptis, cheminių medžiagų ir preparatų kontrolei atlikti patvirtinimo“;

3.9. „Dėl nenuolatinį teritorijų ir (ar) objektų (statinių, įrenginių, patalpų (išskyrus gyvenamųjų), transporto priemonių), stebėjimo iš sausumos, vandens ir oro, pasitelkiant vaizdo stebėjimo ir (ar) fiksavimo, daiktų (gamtos išteklių, medžiagų, įrankių ir priemonių) tvarkos patvirtinimo“;

3.10. „Dėl asmens duomenų tvarkymo“;

3.11. „Dėl komisijos dėl privalomųjų nurodymų įvykdymo terminų nustatymo“;

3.12. „Dėl Aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnų, jų šeimos narių, ir jų nuosavybės apsaugos, kai dėl aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūno tarnybos kyla reali grėsmė jų gyvybei, sveikatai ar turtui, užtikrinamo tvarkos patvirtinimo“;

3.13. „Dėl ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą, taisyklių patvirtinimo“;

3.14. „Dėl patekimo, atidarymo privačioje teritorijoje esančius užrakintus objektus (statinius, įrenginius, patalpas) ir (ar) pašalinimo patekimą į privačią teritoriją, objektus ribojančias fizines kliūtis ir vykdymo aplinkos apsaugos valstybinę priežiūrą kai privačios teritorijos savininko ar valdytojo negalima rasti arba jie atsisako dalyvauti patikrinime vengdami skirti įgaliotą atstovą, arba atsisako įleisti aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnus į privačią teritoriją patvirtinimo“;

3.15. „Dėl Privalomojo nurodymo davimo, formos pildymo, įvykdymo termino nustatymo, įteikimo, įvykdymo termino pratęsimo bei įvykdymo priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo pakeitimų įgyvendinimas pareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų (2024-2026 m.):

Numatomos papildomos socialinės garantijos aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros pareigūnams:

1. Profesinės civilinės atsakomybės draudimas, kuris metų laikotarpiui preliminariai gali kainuoti 17 900 Eur/ biudžetiniams metams, 53 700 Eur trims biudžetiniams metams;

2. Teisinė pagalba pareigūnams ir pareigūnų, jų šeimos narių ir jų turto apsauga. Išlaidas sunku prognozuoti, nes pastarosios priklausys nuo atvejų skaičiaus ir sudėtingumo.

Vadovaujantis aktualios AAVKĮ 43 straipsnio 8 dalies redakcija ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1190, pareigūnai turi būti specialiai parengti ir reguliariai tikrinami, ar jie geba veikti situacijomis, susijusiomis su šaunamojo ginklo panaudojimu. Lietuvos policijos generalinis komisaras vadovaudamasis Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 13 straipsnio 4, 5 ir 6 dalimis 2020 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. 5-V-922 „Dėl šaunamojo ginklo laikymo, nešiojimosi ir panaudojimo mokymo programos patvirtinimo“ patvirtino programą, pagal kurią tenka mokytis pareigūnams, kad jiems būtų galima įstatymų numatyta tvarka priskirti tarnybinį šaunamąjį ginklą. Vadovaujantis tuo, kas nurodyta aukščiau, vieno pareigūno įgūdžių patikrinimui/ tinkamam parengimui naudoti fizinę, psichinę prievartą, šaunamąjį ginklą kas metus skiriama 100 Eur. Atsižvelgiant į tai, kad 2023 m. gruodžio 31 dienos duomenimis aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančių pareigūnų pareigybių yra 429, pareigūnų parengimui preliminarus lėšų poreikis biudžetiniams metams - 42 900 Eur, 128 700 Eur trims biudžetiniams metams.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Aplinka“, „aplinkos apsauga“ „aplinkos apsaugos valstybinė priežiūra“, „aplinkos apsaugos valstybinės priežiūros ir priežiūros kontrolės institucijos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.